

"Souostroví GULAG" vyšlo v U S A knižně.

Nyní se této knihy tiskne téměř 2 miliony výtisků. Mnoho amerických knihkupců zadalo už předběžně inserci, neboť očekávají velký prodej knihy, kterou považují za mimořádnou literární událost. Jde o knihu v níž Solženicyn zachytil teror a život v sovětských pracovních táborech za Stalinova režimu. V knihkupectvích se už začínají objevovat tisíce výtisků. Anglický překlad pořídil redaktor Thomas Whitney, který svého času působil v Moskvě. A což je v Americe neobvyklé "Souostroví Gulag" vychází současně jako běžná vázaná kniha a jako lacině vydaní - paperback. Paperbackový výtisk, který má přes 600 stran stojí necelé 2 dolary. Výtisk "Souostroví Gulag" v t.zv. tvrdé vazbě stojí 12 dolarů.

II. díl této knihy jde do prodeje v ruském originále v Paříži tento týden. V angličtině má vyjít někdy počátkem příštího roku. Nositel Nobelovy ceny spisovatel Solženicyn prohlásil, že peníze získané za prodej této knihy věnuje na uctění památky těch, kteří v letech Stalinova teroru zahynuli a na pomoc rodinám sovětských politických vězňů.

Sovětské pozadí útoku na K S J a p o n s k a.

Sovětský časopis "Partijnaja žizň" uveřejnil nedávno zajímavý článek o japonské KS. Podepsal ho argentinský komunista Athos F a v a, který je znám svým prosovětským postojem. Fava vychází ze sjezdu japonské KS v listopadu minulého roku a klade si otázku proč vedení japonské KS zdůrazňuje natolik autonomii a nezávislost své strany? Takové vyhlášení jsou podle Favy šovinistické a mohou vést k rozkolu mezinárodního kom. hnutí.

Dále Fava kritizoval japonskou KS proč na svůj sjezd nepozvala delegaci ze sovětské KS a v té souvislosti upozorňoval, že SSSR je evropská ale i asijská země. Rovněž vyčítá japonským komunistům jejich postoj v případě Kurilských ostrovů, které získala Sovětský svaz ve II. svět. válce. Skutčnost, že Moskva odmítá vrátit tyto ostrovy má hlavní důvod proč ještě nebyla podepsána japonsko-sovětská mírová smlouva. Japonská komunistická strana též ~~zůstává~~ zastává názor, že ostrovy jsou japonské a Moskva je má vrátit.

Sovětský časopis k tomu poznamenává: "V historii mezinárodního komunismu neexistuje druhý případ, že by sjezd jedné komunistické strany schválil revanšistický územní nárok proti některému socialistickému státu." Není to poprvé co si Moskva stěžuje na nezávislou politiku japonských komunistů. Japonští komunisté té nepovořili a ani na nátlak Kremlu se nepřidali k Moskvě v čínsko-sovětském sporu. Vedení strany zůstalo neutrální v této věci i když to vedlo k odštěpení frakce, které zůstala věrná Moskvě.

Japonská komunistická strana byla také mezi prvými, kteří odsoudila sovětskou intervenci v Československu a od té doby nepřestala hlásat myšlenku plné nezávislosti KS na jejich cestě k socialismu.

Tento útok na Japonskou KS přichází v době, kdy téměř všechny na Moskvu orientované KS žádají svolání mezinárodní konference komunistů. Už tak udělali američtí a západoněmečtí komunisté. Italští komunisté se již vyjádřili, že jsou proti jakémukoliv zásahu, který by omezil nezávislost jednotlivých stran. I když se francouzští komunisté nevyjádřili tak jednoznačně a současná aliance se socialisty naznačuje, že by nyní rovněž nechtěli přijmout nějaké omezení. Moskva už kritizovala vedení španělských komunistů, kteří jsou proti svolání mezinárodní konference. Podobné stanovisko jako Španěle vyjádřelo vedení KS ve Velké Británii, Holandsku, skandinávských zemích a v Austrálii. Zda se západním KS podaří překonat konání mezinárodní konference komunistů je stále ale jen otázkou. To byla úvaha redaktora BBC Edmunda Demetra.

Zvýšené národní cítění v sovětských republikách.

Janis Sapiec z BBC si ve svém příspěvku všimá tento zjev.

Snahy sovětských úřadů potlačit vzrůstající nepokoj v sovětských republikách musí mít nové formy. Výsledky posledních opatření nejsou podle údajů sovětské tajné policie příliš přesvědčivé. Namísto aby se nepokoj zmenšoval ta se stupňuje. Jakmile někteří zkušení disidenti zmizí z politické scény, druzí úplně neznámí je nahradí. "Kronika běžných událostí" zpravodajský bulletin disidentů začal znovu po 18 měsíčním přerušení znovu vycházet a minulý měsíc se na Západ dostali 3 nové čísla.

Potom je zvýšený rozsah národovecké činnosti podle Moskvy daleko nejnebezpečnější a velmi znepokojuje vrchnosti. Vladimír Ščerbičik, první tajemník KS Ukrajiny, která je největší z neruských sovětských republik ostře napadl ukrajinské intelektuály jež obvinil z úzkoprsého nacionalismu, z tendencí idealizovat budoucnost a z přijetí buržoasní propagační linie. Ščerbičik spojil tyto tužby s ukrajinskými organizacemi v zahraničí a obvinil je že navázaly styky se sionisty a marxisty pod heslem zmást komunismus.

V minulých několika měsících docházely zprávy o vzrůstě nacionalistické činnosti v Arménku. V hlavním městě Jerevaně se objevili na zdech a domech protiruské hesla a objevily se nacionalistické letáky. Podle těchto zpráv odsoudili v prosinci dva Armény. Jednoho řidiče autobusu za protisovětskou činnost a za členství v jedné protisovětské organizaci. Jednoho z mužů odsoudili na 5 let do pracovního tábora a na dva roky exilu na Sibiř. Druhého odsoudili na 3,5 roku do tábora. Při další Armény zřejmě čeká soudní proces za podobné obvinění.

Nacionalistickou činnost též oznámili ze sovětského Azerbajdžanu a Gruzijska. V obou republikách probíhají čistky a to pod záminkou vykořenit tam korupci. Nedávné projevy místních politických vůdců naznačují, že se více obávají právě těchto nacionalistických pocitů než černého trhu, úplatkářství a pod. Příznačné je, že 1. tajemník strany v Azerbajdžanu a v Gruzijsku jsou bývalí šéfové bezpečnostních sil. XV Azerbajdžanu A l i e v bývalý šéf tajné policie Azerbajdžanu přešel do vedení strany v r. 1970 a M ž e v a n a d z e měl odpovědnost za min. vnitřní záležitosti Gruzijské republiky.

Sovětskou Litvu, která se nachází na západě sovětských hranic vzrostla vlna nacionalistických nepokojů a demonstrací zejména po upálení maldého Litevce. Litevská tajná "Kronika" i přes xx snahy KGB ji umlčet stále vychází.

Ve zbývajících sovětských republikách v Pobaltí a to Estonsku a Lotyšsku je situace klidnější i když vedení strany i v těchto republikách stále zdůrazňuje boj proti nacionalismu hlavně mezi mladými lidmi.

Je jasně vidět, že myšlenka jednoho sovětského národa propagovaná moskevskými ideology, ne velmi vítají národně uvědomělé etnické skupiny v Sovětském svazu. Těžkosti Sovětského svazu s národnostní politikou poskytly čínským politikům užitečnou propagační zbraň v ideologické vojně proti Sovětskému svazu. Pekingský rozhlas vysílal 14. května, že bezprostřední úlohou národů Sovětského svazu je vzepřít se národnímu útlačku a dosáhnout úplného osvobození.

" P r o m ě n y "

Tento čtvrtletník vychází v češtině ve Spojených státech. Šéfredaktorem je spisovatel a básník Jiří Š k v o r známý spíše pod svým uměleckým pseudonymem Pavel J a v o r je občanským povoláním profesorem v Montreolu, avšak "Promeny" vyhází o 7 Ex 600 km dál v New Yorku. Vydává jej vrcholná organizace českých a slovenských intelektuálů v exilu s cílem svobodně rozvíjet tradici české a slovenské vědy a umění v zahraničí.

Všimněme si nejprve vydavatelů - společnosti jejíž zkratku SVU zná většina krajanů na celém světě. V řadách této společnosti, která má dnes asi 1.500 členů jsou představitelé naší vědy a umění v zahraničí. Více než třetina členů jsou profesori předních západních univerzít, zbývajících jsou pracovníci vědeckých ústavů a uměleckých institucí. Prvním předsedou společnosti byl matematik světové pověsti prof. Václav H l a v a t ý, jejím nynějším předsedou je historik František Š v a n c e n b e r k, potomek šlechtického rodu Švarcenberků. Seznamy členů, či čestných členů společnosti mají tak známá jména jako je dirigent a skladatel Rafael K u b e l í k, Alice M a s a r y k o v á, jazykovec prof. Roman J a c o b s o n, prof. Johan U r z i d i l, Oscar K o k o s c h k a, spisovatel Egon H o s t o v s k ý, hudební skladatel K. V. B r á f a celá řada dalších až po ty nejmladší vědce a umělce z řad exulantů po roce 1968.

Společnost vydává celou řadu monografií a sborníků z nichž nejvýznamnější je 700 stránková práce - Československý příspěvek světové kultuře, nebo 2000 stránkový sborník - Československo dříve a nyní. Proměny vycházejí jako orgán této Společnosti od r. 1964. Nejprve je vedl už zesnulý literární historik a kritik dr. Vítězslav R e d i m s k ý. Každé jejich číslo v nenápadné úpravě ale se zajímavým obsahem má obvykle více než 100 stran. Najdete v nich jak básně tak eseje, odborné stati z vědeckých prací, literární rozborů i historická pojednání, informace o nových knihách a uměleckých dílech, o činnosti českých a slovenských autorů. Jedno je téměř všem příspěvkům společné, nejsou ne-sežny duchem pomíjivé politické aktuality, nýbrž přetrvávají svou vědeckou či uměleckou kvalitou, která ve svém souhrnu vypovídá o své době daleko víc než krátkodeché žurnalistické komentáře. Máli nějaký československý časopis v zahraničí opravdu integrující charakter spojující staré a mladé autory z uznávaného prava i leva pak jsou to jistě "Proměny". Nechybí ve většině universitních knihoven a neměly by chybět především v univerzitní knihovně v Československu. Není-li tomu dosud tak, pak je to bezpochyby na újmu každého studenta v Praze, Brně, Bratislavě, který chce poznat pronikání české a slovenské vědy a kultury do všech národních kultur.

Lištujeme-li všemi 600 stránkami minulého ročníku je těžko se rozhodnout na které příspěvky upozornit, z kterých citovat. Ostatně časopise tohoto druhu je vůbec těžké vybrat ukázkou a citace, čímž by byl narušen obvykle delší příspěvek, skladba a vnitřní logika. Snad na první pohled nás zaujmou B r o u s k y, listopadovy, J a v o r o v y a J e l í n k o v y verše, "Proměny" drží českou tradici a nebojí se proložit básněmi i články s odbornými či vědeckými statemi přesycených odbornou terminologií a čísly. Výsledek je překvapující. Čtenář má pocit až Humboldtovské ucelenosti myšlení a čerpá tak protilátku proti t. zv. fachidiotismu jak se říká toho či onoho odborného rozboru. Podívejte jak ilustruje Brouskova poezie jednu stat o posledním čtvrtstoletí vývoje naší literatury :

Únor

Dát inkoust do zásuvky
navždycky zapomenout psát
brus ledu jiskří o podkůvky
zestavit stát!

a čelem vzad!

Stát! Čelem vzad!
a čelem ke zdi
narázit pevně ušanku
a uráá za ohonem hvězdy
mihotající na tanku.
Smích rozmazával rudou šminku
štípala do lící
zkoušeli na popravčím rynku
kohorty milicí.
Pot stékal břicha velitelů
hryzal do pažby,
hlavy prvních nepřítelů
zatloukaly do dlažby.

Neběží před vámi jako film, známé historické obrázky? Neříká básně právě to co nemohou doložit přesná data a cifry. Ale teď zpět k obsahu "Proměn": Nalezneme v něm statě, kte stému výročí narození Maxe Švabinského stejně jako Antonína Švehly, rozbor posledních dopisů Jana Masaryka psaného ředitelem knihovny amerického kongresu Jacobsona, nalezneme tam příspěvek o Velké Moravě a jejím přínosu pro světovou archeologii, stejně jako řadu článků o profesorovi a byzantistovi Karlovy university Františku K o l í n k o v i, vědci o němž dnešní studenti v Československu nic nevědí nebo spíše nic nesmí vědět. Přečteme si povídky spisovatelů, kupodivu těch mladších je více. Bistujeme dále - rozbor Stalinismus a stalinština od Otte U l č e s názory československého občana. Přečteme si několik zajímavých statí věnovaných Slovensku a o SNP. Rozbor současné normalizace v československé historiografii a konečně i Redoslava Seluckého s pojednáním o romantismu a realismu v politice.